

זירת האירוע

במוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית

חיימי פניכל: תל

קוצו של יוד מבדיל בין הדוד חיים פניכל ז"ל, שנהרג במלחמת ששת הימים וקיבל לאחר מותו את עיטור העוז של הרמטכ"ל, לבין אחיינו, הפסל חיימי פניכל, יליד 1972, הקרוי על שמו ומציג עכשיו במוזיאון הרצליה לאמנות עכשווית. תמונת הדוד המת עם הכתובת "חיים פניכל ז"ל" השקיפה אל חיימי הילד מדי שבוע, בביקוריו בבית סבו וסבתו. משם יצא למסע נמלים איטי, שנועד לגעת בילדות ההיא ובישראליות ההיא ולהחיל עליהם מטמורפוזה פנימית. אפשר לומר, שהקול קול חיים והידיים ידי חיימי - והמעבר ביניהם כמעט בלתי מורגש. פניכל הפסל, בוגר המחלקה לעיצוב קרמי בבצלאל, מלהטט בחומרים, מחליפם זה בזה, ומפיק מתוכם צימודים חדשים של דימוי-חומר, שמיצרים היברידיות מוכרת וזרה בעת ובעונה אחת. שני אתרים רוויים בסימבוליקה ציונית-ישראלית מזינים את עבודותיו של פניכל בתערוכה: אתר בנייה ותל ארכיאולוגי. ביניהם מרחף בתודעתו מחסן כלי העבודה הגדוש של סבו, שהוריש לנכדו משמעת של מלאכת כפיים דייקנית ותבונת עשייה. חיימי פניכל פועל, לכאורה, כפרולטר ציוני מהדור הישן, ובנייה וחפירה הם שני ראשיה של תרבות העבודה שאת שרידיה הוא נושא. המחשבה הציונית חיברה בין מיתוס הארכיאולוגיה לבין אתוס הבנייה במטרה ליצר רצף רעיוני התומך בקשר בין המוקדם והמאוחר, בין עבר רחוק, הווה ועתיד. הקו המחבר בין הבנייה לחפירה אינו רק דו-כיווני (האחד

שואף מעלה והשני נע מטה), אלא מכיל בתוכו את המגה-נרטיב הציוני במלוא היקפו: ממעמקי העבר ההיסטורי ועד מרחב ההווה, הבנוי והמבוצר. חוליית החיבור בין שני האתרים הללו בעבודה של פניכל היא חומרית: הוא עובד עם חול מוקשה, הן כמרכיב יסודי של חומרי בניין והן כדימוי של תל ארכיאולוגי בנוף. פניכל רואה את עצמו כאמן ישראלי, שאינו נזקק לאפולוגטיקה כדי להצדיק את עיסוקו בחומרים ובתכנים מקומיים, תוצרים ביוגרפיים של עברו וחינוכו. אך הנקודה בזמן שבה נולד הועידה אותו לפעול "אחרי שהכול כבר קרה". הוא נידון להשקיף על המציאות הישראלית ועל ערכי העבודה והגבורה, שעליהם התחנך וגדל, לאחר שהפאתוס שהניע אותם בעבר התאדה והתעייף, ונותר ממנו רק חיזיון מונוכרומי חיוור, המורכב משברי ציטוטים, שרידים, שאריות ומחוות לתרבות ששקעה באבק, באמצעות המחוות הללו בוחן פניכל את תהליך ההמרה והגלגול הסמוי שחל גם עליו: האם מתוך האזרח הישראלי הנאמן, חניך תנועת הנוער, חייל בנח"ל קרבי, ששירת בשלהי האינתיפאדה הראשונה, נולד אזרח אחר? האם חוקי "עייפות החומר" חלים גם עליו? מה משמעותו של הרווח בין חיים לחיימי ואילו חומרים זרים נוצקו לתוכו?

טלי תמיר

אוצרת: איה לוריא / טקסט מאת טלי תמיר

Scene of Events

New exhibitions at the Herzliya Museum of Contemporary Art

Haimi Fenichel: Mound

Just a single letter distinguishes Haim Fenichel - who was killed in the 1967 War and received the IDF Chief of Staff's Medal of Honor after his death - and his nephew, the sculptor Haimi Fenichel, born in 1972, who is named after him. The picture of the dead uncle - with the inscription Haim Fenichel RIP - gazed upon Haimi, throughout his childhood, during his weekly visits to his grandparents' home. From there he embarked on a steady, anti-like journey that harks back to that childhood and that Israeliness, and sparks a kind of internal transformation within them. To paraphrase Isaac in the Book of Genesis 27:22: "The voice is Haim's, but the hands are those of Haimi" - and the transition between them is almost imperceptible. Fenichel creates cycles whereby a new object is forged from its own rust or one material is rendered into another, while maintaining a guise of meticulous realism. This virtuoso, almost indiscernible, alchemy deceives the viewer, and creates a world of converted identities: a metal wheelbarrow that is in fact made of a thin cast of concrete; snail shells made of fragile porcelain; disposable plastic plates that are actually made of millimeter-thick concrete; and an old, crooked nail that is in fact cast from the rust that was scraped off its original counterpart. In these works, the transmutation of material is of central significance as a fundamental principle. Fenichel the sculptor - a graduate of the Ceramic Design Department of the Bezalel Academy of Art and Design - plays with materials, swapping them around to create new combinations of image and substance, to produce hybrids that are at once familiar and alien. Fenichel's works at the exhibition draw on two types of site, each

steeped in Zionist-Israeli symbolism: a construction site, and an archeological dig. Hovering between them, in his mind, is the persistent presence of his grandfather's well-stocked tool shed, from whence Fenichel learned the discipline of painstaking manual labor and the wisdom of workmanship. On the face of it, Haimi Fenichel acts as a Zionist proletarian of the old school, for whom construction and excavation are two major pillars of his ideology. In Zionist thought, the mythology of archeology supported the ethos of construction, in a bid to promote a conceptual continuity that links the ancient with the recent, and the distant past with the present and future. The link between construction and excavation is not only a two-way connection (one aspiring upwards while the other burrows down), but encapsulates the full scope of the Zionist mega-narrative - from the depths of the historical past to the built and fortified structures of the present. In the case of Fenichel's work, a single material links these two sites together: hardened sand, which he uses both as a fundamental constituent in construction and as an image of an archeological mound in the landscape.

thousands of porcelain castings of snails of various sizes, the outer boundaries of their shells delineated with a brush. This uncanny trompe-l'oeil, accurate to the point where it is hard to make out that these are porcelain castings rather than real snails, continues in their arrangement on a pole, tightly packed like corn on a cob, mimicking their appearance in the wild on briar plant stems or fences. There is no more quintessential Israeli image than these snail-like clusters of the sort one encounters in field hedges and

neglected backyards - peripheral childhood venues of endless hours of play. It is an image that belongs to the undefined space of the "outdoors" of the kind that embodies both home and nature, an intimate image redolent of childhood and intimacy. However, the post which they are clustered upon stands incongruously within the exhibition scene - not only for its height, but because it is also the only item that is not the product of casting but is rather an actual readymade object, brought in from outside: an iron post cut out of a border fence, still attached to its concrete footing. By allowing, in this exceptional manner, actual reality to enter this hall of transmuted materials, Fenichel is alluding to what is, for him, an artistic, emotional, and political boundary. And perhaps the patience, the ability to reincarnate from one state to another and come back to life like a proverbial phoenix, and the "alchemy" that takes place, unseen, in his studio offer a beacon of hope and vitality within Haim(i)'s very Israeli view of a faded and declining culture.

**Text By Tali Tamir
Curator: Aya Lurie**

